

Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

T.C. SAĐLIK BAKANLIĐI
YÖNETİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĐÜ
Bilkent-ANKARA

57/2020

07.01.2020

T.C. SAĐLIK BAKANLIĐI
YÖNETİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĐÜ'NE
ANKARA

BASVURUDA BULUNAN : Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanlığı
GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sok. No: 2/17-23, 06570
Maltepe/Ankara/Türkiye

KONU : Anayasa Mahkemesi'nin 657 sayılı Kanununun 48/1/A maddesinde bulunan “*güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması*”na ilişkin düzenlemeyi iptal eden kararının, iptal tarihinden sonraki atamalarda uygulanabileceğine ilişkin Bakanlığınız işlemlerinin düzeltilmesi, iptal kararından önce güvenlik soruşturması nedeniyle ataması yapılmayan hekimlerin talepleri halinde ivedilikle atamalarının yapılması hk.

AÇIKLAMALAR :

Bilindiđi üzere, 657 sayılı Kanununun 48/1/A maddesinde bulunan “*güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması*” hükmü, Anayasa Mahkemesi'nin E.2018/73 K.2019/65 ve 24.7.2019 tarihli kararı ile Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiş, gerekçeli karar 29.11.2019 tarih ve 30963 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Bakanlığınıza, iptal edilen düzenlemeye dayanılarak ataması yapılmayan hekimlerin, atama işlemlerinin ivedilikle yapılması için gerek Birliđimiz, gerekse hekimler tarafından başvuru yapılmıştır.

Meslektaşlarımızın bir kısmına verdiğiniz cevapta, Anayasa'nın 153. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi Kararlarının geçmişe yürümeyeceği, bu nedenle Anayasa Mahkemesinin iptal kararından önce yürürlükte bulunan mevzuata göre güvenlik soruşturması nedeniyle atama işlemi yapılmayanlara yönelik bir işlem tesis edemeyeceğiniz bildirilmiştir. Öte yandan İptal kararından önce güvenlik soruşturması nedeniyle atama işlemi yapılmayan bir kısım meslektaşlarımızın ise herhangi bir başvuruya gerek olmaksızın atama işlemlerinin yapıldığı yönünde bilgiler de edinilmiştir.

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi

GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sok. No: 2 / 17 - 23, 06570 Maltepe - Ankara / Türkiye
Tel: (+90 312) 231 31 79 | Faks: (+90 312) 231 19 52 - 53 | e-posta: ttb@ttb.org.tr | <http://www.ttb.org.tr>

İdareniz tarafından iptal kararından önce tesis edilen işlemlerle ilgili verilen cevap bütünüyle hukuka aykırıdır. Hukuk öğretisi ve Danıştay tarafından Anayasa'nın 153. Maddesinin 5. fıkrası amaçsal yoruma tabi tutulmuş; Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının “geçmişe yürümeyeceğini mutlak bir şekilde benimsemek Anayasaya aykırı bir kanunun iptal edilinceye kadar ki sonuçlarını hukuksal olarak korumak anlamına gelir ki hukuka aykırı bir kanunun doğurmuş olduğu hukuka aykırı sonuçları kayıtsız şartsız korumaya devam etmek anayasanın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmaz”¹ sonucuna varılmıştır.

Bununla birlikte bazı istisnai durumlarda kanunun iptali kararının geçmişe yürümemesi hukuksal bir istikrarın gereği olarak düşünülebilir. Kanunların geçmişe yürümemesi ilkesinin istisnaları bulunduğu gibi, Anayasa mahkemesinin iptal kararlarının geçmişe yürümemesi kuralının istisnalarının da bulunduğunu kabul etmek zorunda olduğumuz durumlar vardır.²

Hukuksal istikrarın ve kamu düzeninin bozulması tehlikesi her iptal kararı ve iptal edilen kanunun düzenleme konusuna göre farklılıklar gösterecektir. Bir hakkı kısıtlayan, borç doğuran veya katlanma külfeti getiren bir kanun hükmünün iptalinin, doğurduğu Anayasaya aykırı sonuçlar bakımından geçmişe yürümeyeceği iddiasının hukuksal istikrarı koruma ihtiyacı ile açıklanması güç görünmektedir.³

Anayasanın 38. maddesindeki evrensel ceza hukuku ilkeleri çerçevesinde Anayasa Mahkemesinin bir ceza normunu iptal etmesinin geçmişe yürümeyeceğini düşünmek mümkün değildir. Ceza hükmü taşıyan bir yasanın iptalinin geriye yürümesi, Anayasadaki geriye yürümezlik ilkesinin dokunulmaz olmadığını, başkaca ve daha güçlü bir ilke ile karşılaştığında uygulanmayabileceğini göstermek bakımından öğreticidir.⁴

Diğer taraftan bir iptal davası veya itiraz üzerine bir kanunun iptali sonucu, mahkemeler bakmakta oldukları davaları bu karara göre çözmekle yükümlüdürler. İptal kararının verilmesinden önce tesis edilmiş işlemlere uygulanacağına, yani Anayasa Mahkemesinin kararlarının geriye yürüyeceğine dair bu sonuç; Anayasanın, “Anayasa Mahkemesi kararları resmi gazetede hemen yayınlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar” yolundaki 153. Maddesinin 6. fıkrasında yer alan kuralın sonucudur.⁵

Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne göre de geriye yürümezlik kuralının, yalnız söze bağlı kalınarak yorumlanması, hukuk devleti ilkesine ve bu ilke içinde var olan adalet ve eşitlik ilkelerine aykırı sonuçlar verebileceği gibi itiraz yolu ile yapılacak denetimin amacına da ters düşer.⁶

¹ YILMAZ Halit(2020):İdare Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Zaman İçindeki Etkisi - Adalet Yayınevi, Ankara- s. 38-ÜLGEN Özen(2016) Anayasa Yargısında İptal Kararının Etkileri, Oniki levha Yayıncılık, İstanbul, s.19, AZRAK, Ülkü(1984): “Anayasa Mahkemesi Kararlarının Geriye Yürümezliği”, Anayasa Yargısı,S.1, s.151-168.

² YILMAZ Halit(2020): İdare Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Zaman İçindeki Etkisi - Adalet Yayınevi, Ankara- s. 38

³ YILMAZ Halit(2020): İdare Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Zaman İçindeki Etkisi - Adalet Yayınevi, Ankara- s. 49

⁴ ULER, Yıldırım(1988): “Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Geri Yürür”, Bahri Savcı'ya Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayını,Ankara,s.514-534- Aktaran YILMAZ Halit(2020): İdare Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Zaman İçindeki Etkisi -Adalet Yayınevi, Ankara- s. 51

⁵ Anayasa Mahkemesi, Esas 1989/ 11, Karar:1989/48, Karar Tarihi 12.12.1989

⁶ Anayasa Mahkemesi Esas:1993/33, Karar:1993/ 40-2, Karar Tarihi 21/10/ 1993

Kişinin hak ve menfaatini kısıtlayan, bu hak ve menfaate erişimi engelleyen ya da kişiye yükümlülük getiren idari işlem ya da eylemin dayanağını oluşturan kanun hükmünün iptalinin ardından esasen herhangi bir uyuşmazlık çıkarılmasına gerek kalmadan idarenin iptal kararlarının etkisini dikkate alarak bu nitelikteki bir işlemi kaldırması ya da geri alınması gerekir.⁷

Danıştay, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının zaman içindeki etkisini, düzenleyici işlem iptal kararlarına benzer bir biçimde çözümlenmekte ve Anayasa mahkemesinin iptal kararının sonuçlarından yararlanmak üzere idareye yapılan başvuruları, 2577 sayılı kanun 10. Maddesi kapsamında değerlendirilmektedir;

“idare hukuku ilkelerine göre iptal kararları, iptali istenilen işlemi tesis edildiği tarih itibarıyla ortadan kaldırarak, işlemin tesisinden önceki hukuki durumun geri gelmesini sağlar. Bir genel düzenleyici işlemin iptal edilmesi durumunda, verilen yargı kararının, sadece o davayı açan kişi için değil, bu genel düzenleyici işlemle ilgili diğer kişileri de etkileyeceği kuşkusuzdur. Bu nedenle iptal edilen bir düzenleyici işlemde dolayı menfaati veya hakkı ihlal edilen kişinin iptal kararının doğurduğu sonuçlardan yararlanmak amacıyla idareye başvurabileceği tabiidir...

...Anılan Anayasal ve yasal düzenlemeler doğrultusunda iptal edilen bir düzenleyici işlemin yürürlükte olduğu dönemde, bu düzenleyici işlemin kısıtlayıcı etkileri nedeniyle hakkı muhtel olan kişilerin, düzenleyici işlemin iptaline ilişkin yargı kararının doğurduğu hukuki sonuçlardan yararlanmaları, yani, düzenleyici işlem nedeniyle yoksun kalınan hakların ilgililere iadesi, idarenin yargı kararının gereklerine göre işlem tesis etmesi mecburiyetinin, dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Düzenleyici işlemin iptalinin, bu düzenleyici işlem nedeniyle menfaati veya hakkı ihlal edilen kişiler için, iptal edilen düzenleyici işlem nedeniyle bu işlemin yürürlükte olduğu süre içinde yoksun kaldıkları hakların iadesi sonucunu doğurmayacağını kabul etmek,...yargı kararının uygulanmaması sonucunu doğuracaktır ki bu durumun hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacak açıktır.⁸

Öte yandan iptal edilen Kanun hükmünde açıkça düzenlenmiş olmasa da, uygulamaya dair bir sınır çizilmemiş olması nedeniyle güvenlik soruşturması işlemlerinde, kanunun çıkarılmasından önceki dönemlere ait kişilerin eylem ve işlemleri de değerlendirmeye alınmıştır . Yani kanun çıkarıldığı tarihten geriye yürütülmüştür. Bu durumda geçmişe yürüyen kanunun iptalinin ardından, kanunundan doğan bütün sonuçların evveliyetle bizzat idare tarafından resen giderilmesi gerekir. İdareniz tarafından tamamlanmış ve kesinleşmiş işlemler hakkında Anayasa Mahkemesi kararlarının geçmişe yürüyemeyeceği ileri sürülemez. Geçmişe yürüyen kanunun iptali her durumda geçmişe yürüyen sonuçlar üretmelidir. Aksi halde iptal kararı hiçbir hukuksal sonuç doğurmamış olur.

Yanı sıra, iptal edilen kanun süregiden bir kısıtlama ya da yükümlülük doğuruyorsa idari işlemin iptali için daha önce dava açılmasının ve yargı kararının kesinleşmiş olmasının bir önemi yoktur. Bu durumda idarenin işlemin varlığını derhal sona erdirmesi gerekir. Eğer idare işleminin varlığını derhal sona erdirmiyorsa, kesinleşmiş hükmün varlığı tekrar dava açma olanağını ortadan kaldırmaz. Zira süregiden bir durumun varlığı, kanuni dayanağa ihtiyaç duyar. İptal kararının ardından işlemin varlığına derhal son verilmesinin, iptal kararının geçmişe etki etmesi ile ilgisi yoktur. Burada bir başka sorun süregiden kısıtlama ya da yükümlülüğün geçmişte bir hak veya statünün elde edilmesinin engellemiş olmasıdır. Eğer elde edilemeyen hak veya statüde geçmişte

⁷ YILMAZ Halit(2020): İdare Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Zaman İçindeki Etkisi - Adalet Yayınevi, Ankara- s. 146

⁸ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E: 2011/217, K:2011/ 616, K.T.:02.06.2011

